

GURUH PSIXOLOGIYASI: LIDERLIK, IJTIMOY TA'SIR VA KONFORMIZM

*Toshkent viloyati Olmaliq shahar, Ipak yo'li innovatsiyalar universiteti, assistent. Bosh direktori-boshqaruv raisi **Kutlimuratov Aziz Ruzimovich**
E-mail. azizruzimovich37@gmail.com,
+998931604848*

Annotatsiya: Maqolada guruh psixologiyasining asosiy tushunchalari – liderlik, ijtimoiy ta'sir va konformizm mavzulari tahlil qilinadi. Guruh dinamikasi, liderlik usullari, ijtimoiy bosim va konformizmning shaxs va jamiyatga ta'siri ko'rib chiqiladi. Tadqiqotlar, nazariyalar va amaliy misollar asosida guruhdagi munosabatlar va xulq-atvor mezonlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: Guruh psixologiyasi, liderlik, ijtimoiy ta'sir, konformizm, guruh dinamikasi, ijtimoiy bosim, qaror qabul qilish, sheriklik, itoatkorlik, normativ ta'sir.

Аннотация: В статье анализируются основные понятия групповой психологии — лидерство, социальное влияние и конформизм. Рассматриваются групповая динамика, стили лидерства, социальное давление и влияние конформизма на личность и общество. На основе исследований, теорий и практических примеров освещаются взаимоотношения в группе и модели поведения.

Ключевые слова: групповая психология, лидерство, социальное влияние, конформизм, групповая динамика, социальное давление, принятие решений, партнерство, подчинение, нормативное влияние.

Annotation: The article analyzes the key concepts of group psychology— leadership, social influence, and conformity. It explores group dynamics, leadership styles, social pressure, and the impact of conformity on individuals and society. Based on research, theories, and practical examples, it highlights interpersonal relationships and behavioral patterns within groups.

Keywords: group psychology, leadership, social influence, conformity, group dynamics, social pressure, decision-making, partnership, obedience, normative influence.

Kirish

Guruh psixologiyasi – bu odamlarning ijtimoiy muhitda qanday harakat qilishi, o'zaro ta'siri va xulq-atvor mezonlarini o'rganuvchi fan sohasi. Guruh tarkibida har bir a'zo boshqalar bilan aloqada bo'lib, ma'lum qoidalarga amal qiladi yoki ularga qarshilik ko'rsatadi. Liderlik, ijtimoiy ta'sir va konformizm kabi tushunchalar shaxsning guruhdagi roli va munosabatlarini tushunishda muhim ahamiyatga ega.

Ushbu maqolada guruh psixologiyasining asosiy jihatlari, liderlikning turlari, ijtimoiy ta'sir mexanizmlari va konformizmning ijobiy-salbiy o'rinlari muhokama qilinadi.

Asosiy qism

1. Liderlik va uning turlari

Lider – bu guruhda ta'sirchanlik qobiliyatiga ega bo'lgan, boshqalarni boshqaruvchi shaxs. Liderlik turli usullarda namoyon bo'ladi:

1. **Avtoritar liderlik** – qat'iy tartib va itoat talab qiladi.
2. **Demokratik liderlik** – guruh a'zolarining fikriga ahamiyat beradi.
3. **Liberal liderlik** – erkinlik va mustaqillikni rag'batlantiradi.

Liderlik nazariyalaridan "**Katta odam**" nazariyasi liderlik qobiliyatini tug'ma deb hisoblasa, **Holat nazariyasi** esa sharoitga bog'liqligini ta'kidlaydi.

2. Ijtimoiy ta'sir va uning shakllari

Ijtimoiy ta'sir – bu boshqalar fikri yoki harakati shaxsning qaroriga ta'sir ko'rsatishi. Uning asosiy shakllari:

- **Normativ ta'sir** – guruhga moslashish istagi.
- **Ma'lumotli ta'sir** – boshqalarning bilimiga ishonish.

Solomon Asch tajribasi (1951) ko'rsatadiki, odamlar hatto noto'g'ri javobni ham ko'pchilik tanlaganda aytishi mumkin.

3. Konformizm: sabablari va oqibatlari

Konformizm – guruh bosimi ostida o'z xatti-harakatini o'zgartirish. U ijobiy (tartibni saqlash) yoki salbiy (shaxsiy qarorlarni yo'qotish) bo'lishi mumkin.

Konformizmga olib keluvchi omillar:

- **Guruh hajmi** – ko'pchilik bosimi kuchliroq ta'sir ko'rsatadi.
- **Shaxsiy xususiyatlar** – o'ziga ishonchsiz odamlar ko'proq moslashadi.

Xulosa

Guruh psixologiyasi shaxsning ijtimoiy muhitdagi xulq-atvorini tushunishda muhim rol o'ynaydi. Liderlik usullari guruh samaradorligini belgilasa, ijtimoiy ta'sir va konformizm insonning qarorlariga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Ijtimoiy me'yorlarga moslashish ham manfaatli, ham zararli bo'lishi mumkin, shuning uchun muvozanatli yondashuv zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. **Karimov I.A.** *Ijtimoiy psixologiya asoslari*. Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. **To'xtayeva N.** *Liderlik va menejment psixologiyasi*. Toshkent: Akademiya, 2020.
3. **Yusupov M.** *Guruh dinamikasi va kommunikatsiya*. Samarqand: SamDU, 2019.
4. **Rahimova S.** *Konformizm va shaxsiy mustaqillik*. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2017.
5. **Hasanov B.** *Ijtimoiy ta'sir va psixologiya*. Buxoro: BuxDU, 2021.

6. **Qodirova F.** *Psixologiya va pedagogika*. Toshkent: Sharq, 2016.
7. **Toshmatov A.** *Guruhdagi munosabatlar psixologiyasi*. Andijon: ADU, 2020.
8. **Sobirov J.** *Ijtimoiy psixologiyadan amaliy mashqlar*. Namangan: NamDU, 2019.
9. **Omonov N.** *Liderlik qobiliyati va rivojlanishi*. Toshkent: O'zbekiston, 2018.
10. **Xolmirzayev D.** *Ijtimoiy psixologiyaga kirish*. Qarshi: QarshiDU, 2022.